

Stel dat u tot een gemeente behoort waarin iedereen hetzelfde denkt en gelooft. Op elke vraag geven alle gelovigen hetzelfde antwoord. Allemaal houden ze van dezelfde muziek en liederen. Over de liturgie ontstaat nooit discussie. Er is geen verschil in visie op het beleid van de kerk.

INGE LANDMAN

Mw. drs. I.P. Landman is predikant en als projectmedewerker Bijbel / Contextueel Bijbellesen werkzaam bij Kerk in Actie. Van januari 2015 tot juli 2017 is zijn uitgezonden geweest naar Colombia. Voor meer info www.kerkinactie.nl/bijbellesen

Samen lezen voor verandering

Hoe Contextueel Bijbellesen verbindt en mensen (opnieuw) enthousiast maakt over de bijbel

Wat is Contextueel Bijbellesen?

Altijd als we de Bijbel lezen doen we dat met een blik die bepaald wordt door onze context. Wie we zijn, hoe we zijn opgevoed, welke normen en waarden een rol spelen in ons leven, welke thema's er spelen in onze omgeving en wat ons persoonlijk bezighoudt: we brengen het mee wanneer we een tekst lezen. Al het bijbellesen is contextueel zou je kunnen zeggen, maar als we vanuit Kerk in Actie spreken over Contextueel Bijbellesen bedoelen we daar een specifieke methode mee. Deze methode hebben we geleerd van partnerorganisaties in Latijns-Amerika en Afrika. Dichtbij de drieslag 'zien-oordelen-handelen' die een grote rol speelt in de bevrijdingstheologie, ontwikkelden zij een manier van samen bijbellesen die daar nauw bij aansluit. De Bijbel terugbrengen naar het gewone volk en lezen met het oog op mensen in de marge waren belangrijke uitgangspunten bij het ontwikkelen van de methode in de jaren '60. Het proces is niet neutraal, maar zoekt naar het goede nieuws voor mensen die onderdrukt worden. Met deze manier van lezen kun je zoeken naar transformatie van situaties waar onrecht heerst.

De methode is grofweg opgebouwd in drie stappen. Zien: eerst de context analyseren. Hoe zijn de structuren in onze omgeving? Wie heeft de macht? Waar schuurt het, wie vallen er buiten de boot of worden onderdrukt? Dan oordelen, in gesprek met de tekst: welke structuren zien we in het bijbelverhaal? Is er (hoe weerbarstig het verhaal ook kan zijn) een moment van bevrijding in de tekst? Welk licht werpt de tekst op onze realiteit? En tot slot handelen: hoe kunnen wij werken aan verandering van situaties van onrecht en uitsluiting?

Ervaring met de methode in Colombia

De afgelopen jaren werkte ik in Colombia met deze methode binnen het project Geloven in Verzoening. Colombia is een land dat al 60 jaar in een gewapend

De Bijbel terugbrengen naar het gewone volk en lezen met het oog op mensen in de marge

Juist ook pastorale thema's spelen een rol in de vraag om verandering

conflict verwickeld is en hunkert naar vrede. Structuren van wantrouwen en geweld zijn diep doorgedrongen in alle lagen van de samenleving en vrede ontstaat niet enkel met een politiek akkoord tussen twee partijen. Daarom werkten we binnen het project met basisgroepen van kerken en lokale gemeenschappen. Het samen analyseren van de context en vervolgens aan de slag gaan met verhalen over Jakob

en Esau, Saulus en Ananias, de overspelige vrouw etc. bracht gesprekken op gang over trots, pijn, haat. Over slachtoffer en dader tegelijk zijn, over herstelrecht en barmhartigheid. Hoe speelt God een rol in deze verhalen?

Zien we die goddelijke barmhartigheid ook terug in ons eigen leven? Mensen begonnen zich de verhalen toe te eigenen en uiteindelijk kwamen er vanuit de verschillende groepen ook heel duidelijke stappen naar verandering: jarenlange onderlinge conflicten werden uitgesproken, maar ook naar buiten toe werden er moedige stappen gezet. Zo besloot een van de groepen na een zorgvuldig voorbereidingsproces om

leden van de inmiddels gedomobiliseerde guerrillabeweging FARC in hun bijeenkomst uit te nodigen om naar elkaar te kunnen luisteren.

Waarom in Nederland?

In het contact met de wereldwijde kerk is er ook in Nederland de afgelopen decennia met de methode gewerkt, vaak wat sporadisch. [Uitzondering hierop is het in 2000 gestarte project 'Door het oog van een ander', waar leesgroepen uit verschillende landen met elkaar uitwisselden over hun lezing van de tekst en zo de invloed van de context op het bijbellezen in beeld brachten. Hans de Wit doet uitgebreid verslag hiervan in het boek *Putten uit de bron: een bijbelverhaal intercultureel gelezen* (2004)]

Overtuigd van de meerwaarde van deze manier van samen lezen ontstond er bij Kerk in Actie het verlangen om meer te delen van de methode en ter ondersteuning van lokale gemeenten een impuls te geven aan het werken met de Bijbel



als inspiratiebron voor het missionaire en diaconale werk. Die inzet is inmiddels breder geworden, omdat de Nederlandse context daarom vraagt. Juist ook pastorale thema's spelen een rol in de zorgen die mensen uiten als we hen vragen waar in Nederland verandering nodig is. Door het Contextueel Bijbel-lezen in te weven in andere aandachtsgebieden van de PKN en door samenwerking met een inspirerend scala aan kerken en organisaties willen we die verbreding de komende jaren ook inbedding geven en de handen ineen slaan.

Enthousiasme in Nederland

In het afgelopen half jaar hoorde ik in de leesgroepen in Nederland steeds vergelijkbare waarnemingen en zorgen over de context. Zorgen over eenzaamheid, over de enorme prestatiedruk in onze samenleving, over het krimpen van de kerk en over de verharding in de wijze waarop mensen met elkaar omgaan. We analyseerden met elkaar de context (zien) en vervolgens teksten als de Barmhartige Samaritaan, Elia die niet meer verder kan, Bartimeüs die om hulp schreeuwt, het meel en de olie die op lijken te zijn, de vrouw die haar muntje verliest etc. (in gesprek met de tekst). Er staan ontzettend veel verhalen in dit prachtige boek die we plotseling met andere ogen lezen wanneer we ze lezen vanuit een levensbelang, vanuit een verlangen om verder te komen met iets dat ons zorgen baart. We ontdekken dat de vrouw eerst het licht aanstak voordat ze ging zoeken en denken na over de plaats van ons geloof/onze spiritualiteit in het proces van zoeken naar wat we kwijt zijn. We ontdekken dat die kruik met olie weliswaar niet op raakte, maar ook dat er niet staat dat deze vol bleef. Hij lijkt misschien leeg maar er is genoeg om mee verder te gaan. Zien wij nog wat er wél is? Of in onze eigen taal gezegd: is het glas half vol of half leeg? (handelen: hoe gaan we verder?). 'Het verhaal komt veel dichterbij.' 'Ik lees het heel anders.' 'We kwamen binnen als individuen maar het lijkt alsof we elkaar al heel lang kennen.' Het zijn maar enkele van de enthousiaste reacties die vaak klinken na afloop van een contextuele bijbelstudie.

'Zelden heb ik een training gevolgd waar ik zóveel aan gehad heb, en waar ik met plezier in de praktijk mee bezig ben. Ik heb met Contextueel Bijbel-lezen gewerkt in alle groepen die ik heb: catechisanten, jong-volwassenen, volwassenen, ouderen, mijn collega's van de werkgemeenschap en de kerkenraad. Iedereen ging enthousiast aan de slag. Bijna overal ontstond een zekere gretigheid naar méér.' - Sita Hofstra, predikante in Sumar

Voorlopige conclusie

Heel voorzichtig wil ik hier een paar voorlopige conclusies trekken. Voorlopig omdat het traject zich ontwikkelt en er nog geen onderzoek naar gedaan is. Conclusies dus op basis van mijn persoonlijke ervaringen in de afgelopen jaren.

- Mensen ervaren de methode als inspirerend, nieuw en verbindend

'Ik lees heel anders, het verhaal komt veel dichterbij'

Hoewel de methode niet nieuw is, wordt dit door de meeste mensen wel zo ervaren. Ze gaan op een andere manier dan ze gewend zijn met de tekst aan de slag, waardoor ze dichterbij het verhaal, dichterbij zichzelf en dichterbij elkaar komen. Mensen zijn soms verbaasd als pas na een uur de Bijbel open gaat. Maar achteraf hoor ik ze er nooit meer over. Er is behoefte aan starten bij het hier en nu en het zijn juist die gesprekken, die onderlinge verbinding creëren. Waar er vaak een bepaalde drempel is om het (geloofs)gesprek met elkaar aan te gaan, is de methode van contextueel bijbel-lezen heel toegankelijk en dynamisch en worden mensen meegenomen in het proces.

- Deze manier van lezen kan ons helpen om eenzaamheid te doorbreken

In het proces worden niet enkel gedachten gedeeld, maar ook gevoel. En dat gesprek van hart tot hart is iets waar ieder mens behoefte aan heeft. Het sámen

lezen en echt ruimte geven aan ieders stem is wat deze methode zo prachtig maakt. Iedereen wordt gehoord en iedereen kan meedoen, ook door de afwisseling in werkvormen. Praat je niet graag in de grote groep: dan toch kun je in een tweetal of klein

groepje je ei kwijt. Of soms zelfs door te tekenen of een gedichtje te schrijven.

Het valt me in Nederland erg op dat het gevoel van verbinding en gemeenschap, dat ontstaat tijdens de gesprekken, ontzettend gewaardeerd wordt.

Deelnemers ervaren dat als inspirerend en be-moedigend. Dat wat in Colombia zo gewoon is, wordt in Nederland expliciet benoemd als iets bijzonders. Dat gevoel van verbinding is het tegenovergestelde van één van de grootste zorgen in Nederland: de groeiende eenzaamheid. Ik durf daarom te zeggen dat deze manier van

**De methode van contextueel bijbellezen
is heel toegankelijk en dynamisch en neemt
mensen mee in het proces**





samen lezen iets van eenzaamheid kan doorbreken, en dat alleen al daarom we er nog véél meer mee zouden moeten werken.

- Voor iedereen

Contextueel Bijbellezen kan met mensen van alle leeftijden. Bovendien hoeft de leiding van het gesprek niet in handen te zijn van een predikant. Iemand die een groepsgesprek kan begeleiden en wat tijd wil investeren om zich voor te bereiden en (bij voorkeur) een training te volgen kan aan de slag met reeds uitgewerkte bijbelstudies (zie www.kerkinactie.nl/bijbellezen). De methode is afwisselend en wordt daarom niet snel saai. Ik heb er mee gewerkt in één uurtje maar ook regelmatig een hele dag. Het is aan ons: hoeveel tijd gunnen wij onszelf om hiermee aan de slag te gaan?

Vol enthousiasme mee verder

Er is nog zoveel meer te ontdekken in het proces van samen lezen. Ik geloof dat het kan bijdragen aan het geloofsgesprek en het tegengaan van eenzaamheid. Ik hoop de komende jaren te zien hoe mensen die elkaar niet kennen of elkaar als 'vreemde' beschouwen, elkaar ontmoeten door samen te lezen en in gesprek te raken. Ik hoop te zien hoe jongeren aan de hand van deze manier van lezen ontdekken dat bijbelverhalen hartstikke boeiend kunnen zijn. En ik ben nieuwsgierig naar hoe het samen lezen ons kan helpen verdieping te vinden in pastorale, diaconale en missionaire thema's. Die dingen ontdekken kan alleen met elkaar en ik nodig u dan ook van harte uit om deze uitgestoken hand aan te pakken en samen op te trekken. Meer informatie vindt u op onze website! ☐